

Στην Αθήνα, η εαμική παρουσία έγινε ακόμα πιο αισθητή το Σάββατο, 14 Οκτώβρη του 1944. Έγραψε ο Γιώργος Θεοτοκάς:

«Στα καθαυτό αθηναϊκά πλήθη προστέθηκαν οι συνοικισμοί και εν μέρει τα περίχωρα. Ποτέ δεν είδε η Αθήνα τέτοια συγκέντρωση λαϊκών μαζών, που γεμίζανε ακατάπαυστα το Σύνταγμα, την Ομόνοια και όλο το μήκος των οδών Σταδίου και Πανεπιστημίου και άλλους δρόμους γειτονικούς με πλήθος σημαίες και πινακίδες. Το πλήθος ήταν οργανωμένο αξιοθαύμαστα για πλήθος ελληνικό και διαιρεμένο κατά τομείς και επαγγέλματα. Είδα πάλι μες στη διαδήλωση παπάδες και γριές και παιδάκια σε μεγάλο αριθμό. Δεν υπάρχει αμφιβολία πως τούτος ο λαός που βλέπουμε αυτές τις μέρες είναι άλλος από κείνον που ξέραμε, πιο δυναμικός, πιο γενναίος και πιο περήφανος, αληθινά χειραφετημένος και λεύτερος, όπως φαντάζεται κανείς πως θα ήταν η γενεά του Εικοσιένα, μα όπως δεν ήτανε πια ο αστικοποιημένος λαός που γνωρίσαμε στις μέρες μας».

Την επόμενη μέρα, Κυριακή, 15 Οκτώβρη, ξεκίνησε η απόβαση των αγγλικών στρατευμάτων στον Πειραιά. Στην Αθήνα, ήταν η σειρά των αστών να διαδηλώσουν. Έγραψε γι' αυτήν την διαδήλωση ο Γιώργος Θεοτοκάς:

«Σήμερα αποκρίθηκε η αστική τάξη. Ο φόβος και το πείσμα των αντικομμουνιστικών στοιχείων θαυματούργησαν και κατάφεραν να οργανώσουν σε μια νύχτα μια μεγάλη διαδήλωση όλων των εθνικιστικών οργανώσεων, που δεν είχε βέβαια τον όγκο της χθεσινής διαδήλωσης, ήταν όμως και αυτή εξαιρετικά επιβλητική. Πρόκειται βέβαια για το κοινό του κέντρου της πόλης που είναι κατά πλειοψηφία αστικό. Συχνά άκουε κανείς σχόλια για τα θυρλικά "σαλόνια του Κολωνακίου". Πραγματικά η σημερινή διαδήλωση ήταν αισθητά πιο καλοντυμένη και ευπαρουσίαστη από τη χθεσινή και περιείχε αρκετές κομψές γυναίκες.

»Είναι η πρώτη φορά αυτές τις μέρες που ένοιωσα στην Ελλάδα τόσο έντονα, τόσο ξεκάθαρα και απόλυτα τον κοινωνικό διχασμό, την ατμόσφαιρα του ταξικού πολέμου. Αυτή είναι πια στο εξής η "ελληνική πραγματικότητα"».

Το ΕΑΜ οργάνωσε αντιδιαδήλωση που ξεκίνησε από τα Χαυτεία. Στην κορυφή της υπήρχαν μέλη της οργάνωσης από την Κιαισαριανή. Κρατούσαν σημαίες και ένα τεράστιο πανό που απεικόνιζε μια αλυσοδεμένη γυναίκα. Φώναζαν συνθήματα, με κυρίαρχο το «Λαοκρατία και όχι βασιλιά».

Καθώς προχωρούσαν στην οδό Πανεπιστημίου, δέχτηκαν επίθεση από οπλοφόρους εθνικών οργανώσεων. Το τι έγινε, περιέγραψε η εφημερίδα «Μάχη» (όργανο της Ένωσης Λαϊκής Δημοκρατίας, του Ηλία Τσιριμώκου):

«Στις 12.45 το μεσημέρι μια διαδήλωση της ΕΣΑΣ [«Εθνικού Συνδέσμου Ανωτάτων Σχολών», οργάνωσης που ιδρύθηκε στα τέλη του 1942 και κύριο σκοπό είχε την κατάργηση της ηγετικής παρουσίας των ΕΑΜικών οργανώσεων στις ανώτατες σχολές] κατέβαινε την οδό Πανεπιστημίου. Πέρασε μπροστά από τα ξενοδοχεία "Ερμής", "Μάζεστι" και "Μέγα Εθνικόν" που είναι εγκατεστημένοι η Ε.Α.Σ.Α.Δ. [

«

Εθνικός Αγροτικός Σύνδεσμος Αντικομμουνιστικής Δράσης»]
και άλλαι οργανώσεις και προχωρώντας έστριψε προς την οδό Θεμιστοκλέους.

Την ίδια ώρα φάνηκε ν' ανεβαίνει από την Ομόνοια άλλη διαδήλωσή του ΕΑΜ της Καισαριανής. Μπροστά η σημαία μας και πανώ με εθνικοαπελευθερωτικά συνθήματα και πίσω ο λαός, κυρίως γυναίκες, διαδήλωναν τη χαρά τους και την απόφασή τους πως δε θέλουμε βασιλιά.

Όταν η ουρά της διαδήλωσης της ΕΣΑΣ πέρασε από τον "Ερμή" και πριν ακόμα φτάσει στο ίδιο ύψος η κεφαλή της εαμικής διαδήλωσης που ανέβαινε, όργανα του ΕΑΣΑΔ που βγήκαν από το ξενοδοχείο με τα όπλα "προτείνανε", συνέστησαν βιαστικά στον κόσμο να παραμερίσει. Ήταν αγριεμένοι και στα πρόσωπά τους φαινόταν η απόφαση να κάμουν το κακό... Σε λίγα δευτερόλεπτα έφτασεν η κεφαλή της εαμικής διαδήλωσης ανάμεσα στα ξενοδοχεία των ΕΔΕΣιτών. Και τότε, χωρίς προειδοποίηση, χωρίς κανείς να προκαλέσει, χωρίς τίποτα να μεσολαβήσει, ακούστηκαν πυκνοί πυροβολισμοί. Οι σημαιοφόροι της διαδήλωσης έπεσαν στην ασφαλτο παρασέρνοντας μαζί και τις σημαίες που βάφτηκαν για μια ακόμα φορά από αίμα του λαού, γνήσιο αίμα ελληνικό. Ταυτόχρονα σχεδόν από τα παράθυρα των ξενοδοχείων έπεφταν χειροβομβίδες στην ασφαλτο για να ξαπλώσουν χάμω κι άλλα κορμιά...».

Φοιτητής του Πολυτεχνείου που τυχαία περνούσε εκείνη την ώρα από εκεί, εξομολογήθηκε:

«Έρχεται από την Καισαριανή μια τεράστια διαδήλωση που κρατούσε ένα πλακάτ, μια γυναίκα δεμένη με αλυσίδες. Ξαφνικά βλέπω να κυνηγάνε έναν, ο οποίος έτρεξε στην

είσοδο του ξενοδοχείου [εννοούσε το «Μαζέστικ», Πανεπιστημίου 53 και Σανταρόζα] που μέναν οι ΕΔΕΣίτες, απέναντι απ' το ΡΕΞ, και οι σύντροφοί του ΕΔΕΣίτες πυροβόλησαν. Όταν λέμε σκοτωμός, δεν μπορείτε να φανταστείτε πόσοι πυροβολισμοί και πόσες χειροβομβίδες πέσανε. Μακελειό, ουρλιαχτά... Όπως έπεσα κάτω – στεκόμουν στο περίπτερο ανάμεσα στο Τιτάνια και το ΡΕΞ – χώθηκα σε ένα ρολογάδικο. Μια κοπέλα θυμάμαι, τα γυαλιά της ήταν γεμάτα αίματα. Μες στο ρολογάδικο είχαν καταφύγει τραυματίες. Ενός το πόδι ήταν κομμένο από χειροβομβίδα, κι ήταν κι ένας παπάς που είχε φάει σφαίρα στο στήθος...».

Οι πυροβολισμοί επεκτάθηκαν σε όλο το κέντρο της Αθήνας, με αποτέλεσμα να σκοτωθούν εννέα άτομα και να τραυματιστούν 82. Η οργή των ΕΑΜιτών ξεχείλισε και το μέλος της τριμελούς κυβερνητικής επιτροπής, ο (κομμουνιστής) Γιάννης Ζέβγος, χρειάστηκε να καταβάλει τεράστιες προσπάθειες, ώστε να αποφευχθούν τα αντίποινα. Την ίδια εκείνη μέρα, ο Άγγλος ανώτατος αρχηγός επιχειρήσεων Μεσογείου, στρατηγός σερ Μέλλαντ Ουίλσον, τηλεγραφούσε στον πρωθυπουργό του, Ουίνστον Τσόρτσιλ, και ανάμεσα σε άλλα, τον πληροφορούσε:

«(...) 4. Η Αθήνα φαίνεται ήσυχη, αλλά το ΕΑΜ δείχνει αγριότητα. Η άφιξη περισσότερων δυνάμεων θα επιτρέψει στον πληθυσμό να απαλλαγεί από τους φόβους του...».

(τελευταία επεξεργασία, 14.10.2018)